Az adatvédelmi biztos álláspontja a minősített adatok védelméről szóló törvényről

Kimaradt a minősített adatok védelméről szóló törvényből egy fontos garanciális elem – állapítja meg az adatvédelmi biztos. A törvényalkotó céljának sem felel meg, hogy az adat minősítése/újraminősítése a nyilvánossághoz fűződő közérdek mérlegelésének kötelezettsége nélkül történhessen meg. Jóri András alapjaiban rendben lévőnek találta az új törvényt, de az országgyűlési bizottságok számára már kifejtett álláspontjában felhívta a figyelmet arra, hogy az új titokszabályozás csak e kötelezettség rögzítése mellett tudja a titokvédelemhez és az adatnyilvánossághoz fűződő – egyaránt fontos - érdekek egyensúlyát megteremteni.

A minősített adatok védelmének újrakodifikálását mindenek előtt jogharmonizációs okok tették szükségessé: a nemzetközi érintkezés során gondokat okozott a magyar titokszabályozás összeegyeztetése a NATO és az EU minősítési szabályokkal. Többszörös átdolgozás után végül 2008. szeptemberében került az Országgyűlés elé a törvényjavaslat. Ennek vitája a szükséges konszenzus hiányában megrekedt. Ezt követően a képviselők 2009. novemberében számos módosító indítványt nyújtottak be a törvényjavaslathoz. A módosító indítványok benyújtásáról az adatvédelmi biztos hivatalos értesítést nem kapott, azt saját monitoring rendszere észlelte. A javaslatok soron kívüli áttekintése után a biztos november 24-én az alábbi, fontosabb észrevételeit megküldte az Országgyűlés Alkotmányügyi és Emberi jogi bizottságának:

- A biztos nem értett egyet az ún. „közérdek-teszt" törvényjavaslatból való elhagyásával. Álláspontja szerint aggályos, ha csak az adatok titokban tartásához fűződő érdekeket vizsgálják, figyelmen kívül hagyva az adatok hozzáférhetőségéhez fűződő érdekeket. A minősítés ugyanis alapvető jogokat korlátoz. Ha e jogok figyelembe vételére nincs mód a minősítési és a titok-felülvizsgálati eljárásban, akkor a törvény nem képes a jogkorlátozás arányosságát garantálni. A jogalkotó nem fogadta el a biztos álláspontját.
- A biztos nem értett egyet azzal, hogy ha az adatvédelmi biztos az indokolatlan titokminősítés módosítására szólítja fel az adatkezelőt, akkor a felszólítás eredménytelensége esetén a biztosnak kell bírósághoz fordulnia. Az eredeti javaslat szerint ezt az adatkezelőnek kell megtennie, ha elmulasztja, a minősítés az adatvédelmi biztos álláspontjának megfelelően módosul. A jogalkotó a biztos álláspontját elfogadta.
- A biztos kifogásolta azt, hogy a szabályozás szerint a keletkezésétől számított 25 évig titkosnak minősítsék a Kormány és az ügyrendje alapján létrehozott testület üléséről készült összefoglalót, emlékeztetőt, továbbá kép- és hangfelvételt. A jogalkotó a biztos álláspontját elfogadta.

A minősített adatok védelméről szóló törvény szabályozása új koncepción alapszik, megszűnik a korábbi, titokköri jegyzékekre épülő szabályozás. Az eredeti jogalkotói cél az volt, hogy a minősítés ne terjedjen ki mechanikusan a jegyzékekben szabályozott adatkörre, csak érdemi mérlegelés után meghatározott adatokra. A titokköri jegyzék intézményének megszüntetése azonban többletgaranciákat követel.

E garanciák közül egyeseket tartalmaz a törvény: így megerősíti az adatvédelmi biztos titokfelügyeleti jogkörét, illetve törvényi szintre emeli azt az adatvédelmi biztosi gyakorlatban kialakult álláspontot, hogy egy adat csak akkor tekinthető minősítettnek, ha a minősítő a minősítés formai/eljárási szabályait is maradéktalanul betartotta. Főszabály szerint csökken a minősítés lehetséges leghosszabb időtartama (az államtitokra vonatkozó mai 90 éves felső határ csak egészen kivételes esetekben alkalmazható a továbbiakban).

A garanciák közül azonban kimaradt az egyik legfontosabb: a nyilvánossághoz fűződő közérdek mérlegelésének kötelezettsége az adat minősítése/újraminősítése során. Az adatvédelmi biztos fenntartja azt az országgyűlési bizottságok számára már kifejtett álláspontját, amely szerint az új titokszabályozás e kötelezettség rögzítése mellett működhet megfelelően, összehangolva a titokvédelemhez és az adatnyilvánossághoz fűződő érdekeket.

Budapest, 2009. december 22.

Dr. Jóri András